



ПОСТАНОВА

Верховної Ради України

Про Звернення Верховної Ради України до парламентів та урядів іноземних держав, Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу, Організації Північноатлантичного договору та її Парламентської Асамблеї з нагоди 30-ї річниці підписання Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (Будапештського меморандуму)

Верховна Рада України постановляє:

1. Схвалити Звернення Верховної Ради України до парламентів та урядів іноземних держав, Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу, Організації Північноатлантичного договору та її Парламентської Асамблеї з нагоди 30-ї річниці підписання Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (Будапештського меморандуму) (додається).
2. Доручити Голові Верховної Ради України забезпечити невідкладне направлення тексту Звернення до парламентів та урядів іноземних держав, Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу, Організації Північноатлантичного договору та її Парламентської Асамблеї.
3. Ця Постанова набирає чинності з дня її прийняття.

Голова Верховної Ради
України

м. Київ
5 грудня 2024 року
№ 4119-IX



Р. СТЕФАНЧУК

ЗВЕРНЕННЯ

Верховної Ради України

до парламентів та урядів іноземних держав, Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу, Організації Північноатлантичного договору та її Парламентської Асамблеї з нагоди 30-ї річниці підписання Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (Будапештського меморандуму)

Після відновлення незалежності Україна, ґрунтуючись на загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права як міжнародно-правових засадах забезпечення територіальної цілісності, недоторканності державного кордону та політичної незалежності будь-якої держави, діючи в інтересах мирного співіснування держав заради благополуччя та процвітання нинішнього та прийдешніх поколінь, маючи один з найбільших ядерних арсеналів у світі, добровільно відмовилася від своєї ядерної зброї.

Україна приєдналася до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як неядерна держава та на виконання положень Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (далі – Будапештський меморандум) передала російській федерації стратегічну й тактичну ядерну зброю, а її носії, засоби транспортування, місця зберігання і система управління були знищені.

Зі свого боку інші держави – підписанти Будапештського меморандуму: російська федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Сполучені Штати Америки підтвердили свої зобов'язання поважати незалежність і суверенітет та існуючий державний кордон України, утримуватися від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України, а також ніколи не використовувати будь-якої їхньої зброї проти України.

Китайська Народна Республіка та Французька Республіка як держави, що володіють ядерною зброєю, які згодом приєдналися до Будапештського меморандуму, також підтвердили свої зобов'язання поважати незалежність, суверенітет та існуючий державний кордон України.

Китайська Народна Республіка у Спільному комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Китайською Народною Республікою від 4 січня 1992 року, Спільному українсько-китайському комюніке від 31 жовтня 1992 року, Спільній (Київській) декларації України і Китайської Народної Республіки від 6 вересня 1994 року, Спільному українсько-китайському комюніке від 24 червня 1995 року зобов'язалася виступати проти сепаратизму у будь-яких його проявах та формах, проти гегемонізму та політики сили на міжнародній арені, а також надала безпекові гарантії Україні.

Україна, взявши на себе за Будапештським меморандумом зобов'язання добровільно відмовитися від ядерної зброї та безумовно їх виконуючи, зробила величезний крок для безпеки всього світу та людства. Відповідно вона розраховувала на дотримання іншими державами – учасниками цього міжнародного документа взятих ними зобов'язань. Натомість Україна стала жертвою збройної агресії російської федерації, наслідками якої вже є сотні тисяч людських жертв, тимчасова окупація Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, частин Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей, постійні бомбардування та ракетні удари по енергетичній, промисловій та цивільній інфраструктурі України, знищення тисяч населених пунктів тощо.

Російська федерація стала першою державою у світі, яка з часів Другої світової війни здійснила акт агресії проти суверенної держави в центрі Європи, продовжує чинити масові воєнні злочини, злочини проти людяності, злочин геноциду та акти тероризму в Україні разом з убивствами мирних громадян, масовими катуваннями та розстрілами військовополонених, депортацією цивільного населення, зокрема дітей, знищенням цивільної інфраструктури, культурної спадщини тощо.

Зухвале порушення російською федерацією своїх зобов'язань за Будапештським меморандумом з 2014 року стало підривом правового режиму Договору про нерозповсюдження ядерної зброї та принципу довіри до механізмів безпеки для держав, які добровільно відмовилися від ядерної зброї.

Відсутність належної рішучої реакції міжнародної спільноти на тимчасову окупацію та спроби анексії Автономної Республіки Крим та міста Севастополя в 2014 році, подальшу тимчасову окупацію російською федерацією частин території Донецької та Луганської областей спричинили низку подальших подій, кульмінацією яких стало розпочате у лютому 2022 року повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну.

Агресивна поведінка російської федерації загрожує безпеці кожного члена міжнародного співтовариства, оскільки підриває основні засади міжнародного правопорядку. Нехтуючи своїми зобов'язаннями, держава-агресор не лише демонструє свою зневагу до міжнародного права, а й ставить під загрозу всю архітектуру міжнародної безпеки.

Російська федерація від самого початку неспровокованого повномасштабного вторгнення в Україну, обстрілюючи та захопивши Чорнобильську атомну електростанцію, яка понад два місяці перебувала під окупацією російських збройних сил, окупувавши найбільшу в Європі Запорізьку атомну електростанцію, поставила світ на межу нової ядерної катастрофи.

Своїми безвідповідальними діями російська федерація порушила і продовжує порушувати численні норми і правила ядерної та радіаційної безпеки, створюючи тим самим ризики виникнення ядерної аварії, наслідки якої

можуть стати катастрофічними не лише для України, а й для інших країн Чорноморського басейну.

Регулярно здійснюючи ракетні атаки на українські об'єкти енергетики, російська федерація створює додаткові ризики для ядерної безпеки України. Держава-агресор розглядає варіант реалізації злочинного сценарію щодо нанесення прямих ударів по ядерних об'єктах України та їх інфраструктурі з метою їх відімкнення від електромережі у зимовий період.

Крім того, політичне керівництво російської федерації неодноразово вело і продовжує вести небезпечну риторику щодо можливого застосування ядерної зброї, анонсувавши наразі перегляд своєї ядерної доктрини.

Російська федерація продовжує ігнорувати резолюцію Генеральної Асамблеї ООН A/RES/78/316 від 11 липня 2024 року "Безпека та захищеність ядерних об'єктів України, включаючи Запорізьку АЕС", резолюції Генеральної конференції МАГАТЕ GC(68)/RES/15 від 20 вересня 2024 року та GC(67)/RES/16 від 28 вересня 2023 року "Ядерна безпека, захищеність та гарантії в Україні", резолюції Ради керуючих МАГАТЕ GOV/2022/17 від 3 березня 2022 року, GOV/2022/58 від 15 вересня 2022 року та GOV/2022/71 від 17 листопада 2022 року "Наслідки ситуації в Україні щодо безпеки, захищеності та гарантій", а також GOV/2024/18 від 7 березня 2024 року "Ядерна безпека, захищеність та гарантії в Україні", що вимагають від російської федерації негайно вивести її війська та неуповноважений персонал з території Запорізької атомної електростанції і передати її під повний контроль компетентних органів України.

Призупинення російською федерацією участі у Договорі зі Сполученими Штатами Америки про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь, розміщення на території Республіки Білорусь нестратегічної ядерної зброї та відкликання ратифікації Договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань, безвідповідальна ядерна риторика російської федерації підривають архітектуру ядерного роззброєння, нерозповсюдження ядерної зброї і міжнародної безпеки загалом.

Кричуще порушення російською федерацією світового правопорядку, що ґрунтується на міжнародному праві, зокрема Будапештському меморандумі, одним із гарантів якого вона є, обумовлює нагальну потребу в новій надійній системі гарантій безпеки, що могла б запобігти майбутній агресії не лише проти України, а й проти будь-якої іншої держави світу. Така система повинна відновити довіру держав світу до міжнародних договорів у сфері безпеки.

Враховуючи досвід 3942 днів російсько-української війни і, зокрема, 1016 діб повномасштабної війни, розв'язаної російською федерацією проти України, нові міжнародні гарантії безпеки для України мають бути юридично зобов'язальними, довгостроковими та такими, що передбачають конкретні заходи реагування з боку міжнародного співтовариства у разі порушення державою, що володіє ядерною зброєю, суверенітету, територіальної цілісності

і безпеки держави з без'ядерним статусом, подібно до тих, що передбачаються Північноатлантичним договором.

Зважаючи на викладене та посилаючись на резолюцію Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй A/RES/ES-11/6 від 23 лютого 2023 року "Принципи Статуту ООН, що лежать в основі всеохоплюючого, справедливого та сталого миру в Україні",

Верховна Рада України від імені Українського народу закликає:

1) Організацію Об'єднаних Націй, парламенти та уряди іноземних держав:

розглянути питання наявності правових підстав перебування російської федерації у складі членів Організації Об'єднаних Націй, а також питання ефективності гарантій, наданих згідно з Будапештським меморандумом, на рівні Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, при цьому звернути увагу на необхідність розробки конкретних механізмів для реалізації міжнародних гарантій безпеки;

ініціювати глобальний діалог, спрямований на розробку нової системи універсальних, безумовних гарантій безпеки, що спиралася б на існуючі механізми і водночас підвищила б відповідальність держав, що володіють ядерною зброєю, що зменшило б імовірність прагнення держав отримати ядерну зброю і сприяло б зміцненню довіри, посиленню глобального режиму нерозповсюдження ядерної зброї;

переглянути свою позицію щодо відносин з російською федерацією на користь всеосяжної підтримки України разом з розширенням санкційних обмежень проти російської федерації та наданням військової допомоги Україні;

продовжувати чинити тиск на російську федерацію до повного відновлення територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону;

консолідувати зусилля для притягнення до відповідальності військово-політичного керівництва російської федерації за вчинення злочину агресії;

посилити політичну та економічну допомогу Україні, зокрема шляхом розширення її можливостей для реалізації Плану внутрішньої стійкості України, відновлення територіальної цілісності та захисту суверенітету, що було злочинно порушено російською федерацією;

збільшити військово-технічну підтримку України, зокрема надавши згоду Україні на далекобійні удари по всіх законних військових цілях на території російської федерації та розмістивши в Україні "пакет стримування", що змусить російську федерацію до участі в реальних мирних переговорах;

об'єднати колективні зусилля навколо імплементації Української Формули миру та Плану перемоги України для збереження заснованого на міжнародному праві світового порядку та відновлення поваги до принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй;

2) держави, що володіють ядерною зброєю:

визнати відповідальність російської федерації за порушення гарантій безпеки за Будапештським меморандумом;

активізувати зусилля для припинення російською федерацією ядерного шантажу світу та виведення російських окупантів з території Запорізької атомної електростанції, її демілітаризації та подальшої передачі під повний контроль України;

створити міжнародний механізм контролю і відповідальності за дотриманням гарантій безпеки, наданих державам, які добровільно відмовилися від ядерної зброї, шляхом прийняття окремого документа міжнародно-правового характеру для збереження світової стабільності;

розглянути можливість надання Україні спеціальних гарантій безпеки разом з можливістю оборонної співпраці з Організацією Північноатлантичного договору, які стали б надійним внеском у зміцнення миру та стабільності в світі, посилили б довіру до режиму нерозповсюдження ядерної зброї та сприяли б загальній безпеці;

3) парламенти держав – членів Європейського Союзу та Організації Північноатлантичного договору звернутися до національних урядів щодо ухвалення рішення про запрошення України до Організації Північноатлантичного договору та підтримку вступу України до Європейського Союзу.

Верховна Рада України висловлює вдячність всім державам і міжнародним організаціям, які підтримують Україну в її боротьбі за незалежність та територіальну цілісність і надають необхідну політичну, економічну, військову та гуманітарну допомогу.